

Hyvän museoharjoittelun suositukset

Harjoittelijat ovat tulevaisuuden museo- ja kulttuuriperintöalan asiantuntijoita. Onnistunut harjoittelujakso saattaa olla tärkeimmäksi koettu osa opintoja. Harjoittelijoiden työpanos museoissa on suuri, ja monelle alan organisaatiolle harjoittelijoiden tekemä työ tuottaa merkittävää hyötyä.

Onnistuneessa museo- ja kulttuuriperintöalan harjoittelussa

- työtehtävät ovat mielekkäitä, monipuolisia ja työnantajan kannalta hyödyllisiä
- maksetaan palkkaa, sillä harjoittelija ansaitsee korvauksen tekemästään työstä
- riittävän pitkä harjoittelujakso takaa mahdollisuuden oppia museotyötä käytännössä
- harjoittelija otetaan osaksi työyhteisöä
- harjoittelijalle nimetään ohjaaja, jolle on osoitettu riittävästi työaika ohjaustehtävään
- kirjallinen harjoittelusopimus selkiyttää osapuolten velvollisuudet ja ehkäisee ristiriitatilanteita



Museoalan harjoittelukyselyt

Hyvän museoharjoittelun suositukset perustuvat Museoalan ammattiliitto MAL ry:n tekemiin harjoittelukyselyihin. Kyselyiden tavoitteena oli kartoittaa museoalan harjoittelujen nykytilaa sekä tekijöitä, jotka vaikuttavat onnistuneen tai puutteellisen harjoittelukokemuksen muodostumiseen.

Kyselyt toteutettiin vuonna 2021. Kokonaisvaltaisen kuvan saamiseksi MAL laati erilliset kyselyt harjoittelijoille, museoalan organisaatioille sekä korkeakouluille.

Harjoittelukyselyiden pohjalta laaditun hyvän museoharjoittelun ohjeistuksen tarkoitus on tukea kaikkia alan toimijoita.

Toivomme, että museoalan harjoittelukyselyiden tulokset hyödyttävät niin opiskelijoita, oppilaitoksia kuin työnantajia.

Tutustu harjoittelukyselyiden raporttiin MAL ry:n kotisivuilla:

museoalanammattiliitto.fi



Harjoittelun työtehtävät



Harjoittelun tarkoitus on mahdollistaa oppiminen käytännössä. Tämä tulee huomioida työtehtävien suunnittelussa.

Harjoittelun työtehtävien tulee olla harjoittelijan henkilökohtaisten oppimistavoitteiden mukaisia. Työtehtävien tulee olla mielekkäitä, monipuolisia ja museoalan osaamista edistäviä. Parhaassa tapauksessa harjoittelijalle osoitetaan selkeä tehtäväkokonaisuus, joka on mahdollista suorittaa loppuun asti harjoittelujakson aikana.

Harjoittelun aikaisista työtehtävistä sovitaan ennen harjoittelujakson alkua harjoittelijan ja harjoittelupaikan kesken. Sovitut tehtävät ja oppimistavoitteet kirjataan harjoittelusopimukseen. Tehtävien sisältöä tai vaativuustasoa voidaan tarvittaessa muuttaa harjoittelun aikana yhdessä sopien, jos muutoksille on asianmukaiset perustelut.

Harjoittelijat kokevat tärkeäksi sen, että heidän työpanoksensa hyödyttää harjoittelupaikkaa aidosti. Tämä on keskeistä myös työtehtävien mielekkyyden kannalta. Harjoittelijalle tulee osoittaa sopivan haastavia museoammattillisia tehtäviä, joiden tulokset ovat nähtävillä konkreettisesti.

Harjoittelun palkkaus

Museoalan ammattiliitto MAL ei suosittele palkattomia harjoitteluja.

Työnantajaa sitoo yleensä aina jokin työehtosopimus, ja harjoittelijalle tulisi maksaa työnantajan käytössä olevan työehtosopimuksen mukaista palkkaa. Jos käytössä ei ole työehtosopimusta, harjoittelijalle tulisi maksaa vähintään Kelan määrittämää ansiosidonnaista työttömyysturvaa kerryttävää vähimmäispalkkaa. Kelan määrittämä vähimmäispalkka tarkastetaan vuosittain.

Palkkauksen tai palkattomuuden perusteista tarvitaan enemmän avointa keskustelua museo- ja kulttuuriperintöalalla. Moni työnantaja odottaa oppilaitoksen osallistuvan harjoittelijan palkkakustannuksiin harjoittelutukisetelin muodossa. Tämä asettaa opiskelijat epätasa-arvoiseen asemaan kilpailtaessa palkallisista harjoittelupaikoista. On toivottavaa, että työnantajat eivät asettaisi harjoittelutukea edellytykseksi palkallisen harjoittelupaikan saamiselle. Lähtökohtaisesti jokainen opiskelija tavoittelee palkallista harjoittelupaikkaa.



Palkattomat harjoittelut ovat monin tavoin ongelmallisia



Palkattomien harjoittelujen kitkeminen on kulttuuriperintötyön arvostuksen ja alan edunvalvonnan kannalta keskeistä.

Yksi palkattomien harjoittelujen ongelmista on niiden sijoittuminen työlainsäädännön ja työehtosopimusten ulkopuolelle. Tällöin harjoittelijan asema ristiriitatilanteissa on heikko. Työsuhteisen harjoittelijan oikeudet ja velvollisuudet määritellään kuten organisaation muillakin työntekijöillä.

Työnantajalle työsuhteen solmiminen harjoittelijan kanssa tarjoaa etuja, sillä esimerkiksi salassapitovelvollisuudesta tai lojaliteettivelvollisuudesta ei tarvitse sopia erikseen.

Harjoittelun pituus

Tyypillinen museo- ja kulttuuriperintöalan harjoittelujakso kestää yhdestä kolmeen kuukauteen. Alle kuukauden pituiset harjoittelut rinnastuvat ennemmin ohjattuun työelämään tutustumiseen kuin työssä oppimiseen.

Riittävän pitkä harjoittelujakso takaa mahdollisuuden oppia museotyötä käytännössä. Myös harjoittelun sisällön suunnittelu on helpompaa, jos harjoittelijan käytössä oleva työaika mahdollistaa selkeiden työkokonaisuuksien osoittamisen harjoittelijan tehtäväksi.

Harjoittelijan työyhteisö

Harjoittelijalle on tärkeää tuntea itsensä osaksi työyhteisöä ja päästä tutustumaan alan ammattiyhteisöön. Tämä vaikuttaa monin tavoin positiivisesti harjoittelukokemukseen.

Harjoittelija kannattaa ottaa mukaan työpaikan yhteisiin asioihin, kuten henkilöstökokouksiin ja virkistyspäiviin. Näin työntekijät ja työpaikan toimintatavat tulevat tutuiksi. Yhteisissä kokoontumisissa on myös luontevaa ottaa esille harjoittelijan työnkuvaan liittyviä aiheita ja saada harjoittelijan näkökulma museotyöhön.



Harjoittelun ohjaus

Harjoittelijalla tulee olla nimetty ohjaaja koko harjoittelujakson ajan. Tarvittaessa ohjausvastuu voidaan jakaa. Työnantajan vastuulla on huolehtia siitä, että harjoittelun ohjaajalle on osoitettu riittävästi työaikaa tehtävää varten.

Ohjaukseen kuuluu alkukeskustelu harjoittelijan oppimistavoitteista ja niiden mukaisista työtehtävistä, perehdytys yhdessä sovittuihin työtehtäviin sekä säännölliset palautekeskustelut. Harjoittelun loppuksi ohjaaja ja harjoittelija käyvät loppukeskustelun.

Mikäli ohjaaja jää pois töistä pidemmäksi aikaa esimerkiksi loman vuoksi, tulee siksi aikaa nimetä sijaistava ohjaaja. Ohjauksen järjestäminen on syytä suunnitella huolellisesti erityisesti kesäaikaan sijoittuvien harjoittelujen kohdalla.

Ohjaajan on huolehdittava siitä, että harjoittelijalla on mahdollisuus saada tarpeen vaatiessa tukea työtehtäviensä suorittamiseen.

Alkukeskustelu

Alkukeskustelussa harjoittelija ja ohjaaja sopivat yhdessä harjoittelun aikaisista työtehtävistä tai mikäli työtehtävistä on jo sovittu esimerkiksi työhaastattelussa, käyvät ne vielä kertaalleen läpi. Alkukeskusteluun kuuluu lisäksi keskustelu harjoittelun tavoitteista ja perehdytys työpaikan käytäntöihin sekä varsinaisiin työtehtäviin.

Palautekeskustelu

Palautekeskustelujen määrä riippuu harjoittelujakson pituudesta. Niitä tulee olla vähintään kertaalleen harjoittelun keskivaiheilla tai kyseen ollessa pidemmästä harjoittelusta esimerkiksi kuukausittain. Palautekeskusteluissa seurataan harjoittelijan työn etenemistä ja ohjauksen tarvetta. Tarvittaessa harjoittelijan tehtävien vaatavuustasoa voidaan muuttaa palautekeskustelujen pohjalta.

Loppukeskustelu

Loppukeskustelussa käydään läpi harjoittelun tavoitteiden toteutuminen ja annetaan kehittävää palautetta harjoittelijan työtehtäviin liittyen. Harjoittelun onnistumista tulee punnita sekä ohjaajan että harjoittelijan näkökulmasta.



On suositeltavaa laatia harjoittelusta aina kirjalliset sopimukset - työsopimus ja erillinen harjoittelusopimus. Kirjallinen harjoittelusopimus selkiyttää harjoittelijan, harjoittelupaikan ja oppilaitoksen vastuut. Tämä ehkäisee ja auttaa ratkaisemaan mahdollisia ristiriitatilanteita sekä selkiyttää eron harjoittelijan ja tavallisen työntekijän välillä.

Palkallisesta harjoittelusta tehdään myös työsopimus. Työsopimuksessa on hyvä olla maininta noudatettavasta työehtosopimuksesta. Työsopimus on mahdollista tarkastuttaa oman ammattijärjestön juristilla. Museoalan ammattiliiton jäsenillä on käytössään kattojärjestö Akavan Erityisalojen lakipalvelut.

Harjoittelijan tulee saada työstään todistus. Jos harjoittelu on palkaton eikä työsopimusta ole, todistuksesta on hyvä sopia kirjallisesti harjoittelusopimuksessa. Työlainsäädäntö taas velvoittaa työnantajan antamaan työtodistuksen.

Harjoittelusopimus, työsopimus, työtodistus

Harjoittelusopimuksen sopijaosapuolina ovat harjoittelija, harjoittelupaikka sekä oppilaitos. Harjoittelusopimuksessa sovitaan ainakin seuraavista asioista:

- sopijaosapuolten yhteystiedot sekä oppilaitoksen ja harjoittelupaikan yhteyshenkilöt
- harjoittelun oppimistavoitteet ja työtehtävät
- harjoittelun palkkaus (perusteet palkattomuudelle tai maininta palkallisuudesta sekä erillisestä työsopimuksesta)
- harjoittelun laajuus, ajankohta ja työaika
- harjoittelun ohjaus ja arviointi
- opiskelijan vakuutusturva
- työsuojaus
- mahdollinen salassapitovelvollisuus
- todistus suoritetusta harjoittelusta

Työsopimus laaditaan silloin, kun harjoittelusta maksetaan palkkaa ja harjoittelu tapahtuu työsuhteessa. Vastikkeeton työ ei ole työsopimuslain mukaista, joten palkattomasta harjoittelusta laaditaan vain harjoittelusopimus

Työtodistus voidaan antaa joko suppeana tai laajana. Suppeaan työtodistukseen merkitään työsuhteen kesto ja työtehtävät. Laajaan työtodistukseen merkitään lisäksi työsuhteen päättymisen syy sekä arvio työntekijän työtaidoista ja käytöksestä eli arvolauselma.

Työsopimuslain mukaan työnantajalla on velvollisuus antaa työntekijälle pyydettyessä suppea työtodistus kymmenen vuoden kuluessa työsuhteen päättymisestä ja laaja työtodistus viiden vuoden kuluessa työsuhteen päättymisestä.